

© Savjet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012. godina. Ovaj prevod urađen je uz pomoć Fonda za ljudska prava Savjeta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund) i nije obavezujući za Sud. Više informacija može se pronaći u punoj izjavi o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Informator o sudskoj praksi Suda br. 143

Jul 2011. godine

Stummer protiv Austrije - 37452/02

Presuda 7.7.2011. [GC]

Član 14

Diskriminacija

Odbijanje da se rad u zatvoru računa kao uslov za sticanje penzijskih prava:*nije utvrđena povreda*

Činjenice – Podnosilac predstavke proveo je oko dvadeset osam godina svog života u zatvoru. Za vrijeme izdržavanja svojih zatvorskih kazni radio je duže vremenske periode, ali nije bio osiguran u okviru penzijskog sistema za sticanje starosne penzije po Opštem zakonu o socijalnom osiguranju. Međutim, od 1. januara 1994. godine bio je osiguran u okviru sistema osiguranja od nezaposlenosti u odnosu na periode tokom kojih je radio u zatvoru. Njegov zahtjev za prijevremenu penziju Služba za penzijsko osiguranje radnika odbila je u martu 1999. godine uz obrazloženje da nije sakupio minimalnih 240 mjeseci staža osiguranja koji su potrebni za sticanje prava na penziju. Naknadno je podnio tužbu protiv te Službe tvrdeći da mjesece koje je proveo radeći u zatvoru treba računati kao mjesece staža osiguranja. U aprilu 2001. godine, sud za radne odnose i socijalna pitanja odbacio je njegov zahtjev. Apelacioni sud odbacio je njegovu žalbu nakon što je utvrdio da činjenica da su zatvorenici od izmjene Zakona o izvršenju sankcija 1993. godine osiguravani u okviru sistema osiguranja od nezaposlenosti nije bila od odlučujućeg značaja za pitanje njihovog osiguranja u okviru penzijskog sistema za sticanje starosne penzije. U februaru 2002. godine, Vrhovni sud odbacio je žalbu podnosioca predstavke. Nakon što je pušten iz zatvora u januaru 2004. godine, podnosilac predstavke je nekoliko mjeseci primao naknadu za vrijeme nezaposlenosti i od tada prima hitnu novčanu pomoć po Zakonu o osiguranju od nezaposlenosti.

Pravo – Član 14 Konvencije u vezi sa članom 1 Protokola br. 1: Sud je zapazio da se rad u zatvoru razlikuje od rada koji obavljaju obični zaposleni u mnogim aspektima i da služi prvenstveno cilju rehabilitacije i resocijalizacije. Iako je rad u zatvoru po austrijskom zakonu bio obavezan, Sud nije našao da je taj faktor presudan. Radilo se o potreba da se lice obezbijedi za starost, a u tom pogledu položaj podnosioca predstavke bio je relevantno sličan položaju običnih zaposlenih. Što se tiče osiguranja u okviru sistema zdravstvenog osiguranja i osiguranja od posljedica nesreće na radu po Opštem zakonu o socijalnom osiguranju, položaj podnosioca predstavke kao zatvorenika koji radi razlikovao

se, međutim, od položaja običnih zaposlenih lica jer je zdravstvenu zaštitu zatvorenika i njihovu zaštitu u slučaju nesreće na radu obezbjeđivala država shodno Zakonu o izvršenju sankcija.

Vlada je tvrdila da zatvorenici koji rade često nisu imali sredstava da plaćaju doprinose za socijalno osiguranje i da bi ekonomska efikasnost penzijskog sistema za sticanje starosne penzije bila narušena ako bi se periodi za koje nisu uplaćivani nikakvi značajni doprinosi računali kao periodi osiguranja po osnovu kojih bi se sticala prava na penziju. Ukupna stabilnost penzijskog sistema za sticanje starosne penzije morala se očuvati te se stoga periodi rada u zatvoru nisu mogli računati kao periodi na osnovu kojih se stiče pravo ili periodi kojima se nadomješćuje vrijeme tokom kojeg nisu uplaćivani doprinosi. Austrijski zakon o socijalnom osiguranju predviđao je tu mogućnost samo u ograničenom broju društveno prihvatljivih situacija, kao što je podizanje djetata, nezaposlenost ili vojni rok. Sud je smatrao prethodno navedene ciljeve legitimnim.

Pitanje da li je razlika u tretmanu zatvorenika koji rade bila srazmjerna legitimnim ciljevima kojima se težilo bilo je tijesno povezano sa opštim opredjeljenjem države u pogledu ekonomske i socijalne politike. U ovoj oblasti države su uživale široko polje slobodne procjene tako da je Sud intervenisao samo kada je izbor politike bio bez opravdanog osnova. Štaviše, to pitanje trebalo je posmatrati kao jedno obilježje cjelokupnog sistema rada u zatvoru i socijalnog osiguranja zatvorenika. Međutim, evropski konsenzus po pitanju socijalnog osiguranja zatvorenika nije postojao. Iako je apsolutna većina država članica Savjeta Evrope zatvorenici pružala neku vrstu socijalnog osiguranja, samo je neznatna većina omogućavala da se osiguraju u okviru penzijskog sistema za sticanje starosne penzije, a neke od njih, kao Austrija, to je činila isključivo tako što im je omogućila da uplaćuju dobrovoljne doprinose.

Podnosilac predstavke radio je duže vremenske periode u zatvoru. U odlukama domaćih organa navedeno je da su periodi u kojima podnosilac predstavke nije imao osiguranje bili između 60-tih i 90-tih godina prošlog vijeka. U relevantno vrijeme, nije postojao opšti stav u pogledu osiguravanja zatvorenika koji rade u okviru domaćih sistema socijalnog osiguranja. Ovo nepostojanje opšteg stava odražavaju i Evropska zatvorska pravila iz 1987. godine, koja o tome nisu sadržala nijednu odredbu. Kasnije, Evropskim zatvorskim pravilima iz 2006. godine preporučeno je da se, u mjeri u kojoj je to moguće, zatvorenici koji rade uključe u nacionalne sisteme socijalnog osiguranja, iako nisu konkretno navedeni penzijski sistemi za sticanje starosne penzije. Austrijski zakon odražavao je takvu tendenciju jer se svim zatvorenici morala pružati zdravstvena zaštita i zaštita u slučaju nesreće na radu i jer su od januara 1994. godine zatvorenici koji rade osigurani u okviru sistema osiguranja od nezaposlenosti. Značajno je da podnosilac predstavke, iako nije imao pravo na starosnu penziju, nije ostavljen bez socijalnog osiguranja. Nakon što je pušten iz zatvora primao je naknadu za vrijeme nezaposlenosti a nakon toga hitnu novčanu pomoć na koju je imao pravo jer je bio osiguran po Zakonu o osiguranju od nezaposlenosti kao zatvorenik koji radi. Kada je Sud donio svoju presudu u njegovom predmetu, podnosilac predstavke još uvijek je primao hitnu novčanu pomoć uz dodatak za stanovanje što je ukupno iznosilo oko 720 EUR, skoro u visini najnižeg iznosa penzije (oko 780 EUR).

Ukratko, u kontekstu standarda koji se mijenjaju, državi ugovornici ne može se prigovoriti što je dala prioretet sistemu osiguranja koji je smatrala najrelevantnijim za reintegraciju zatvorenika nakon njihovog puštanja iz zatvora. Iako se od Austrije zahtijevalo da redovno prati pitanje koje je pokrenuo ovaj predmet, Sud je našao da time što zatvorenike koji rade nije osigurala u okviru penzijskog

sistema za sticanje starosne penzije ona nije prekoračila široko polje slobodne procjene koje joj je dato u ovoj oblasti.

Zaključak: nije utvrđena povreda (deset glasova za i sedam glasova protiv).

Član 4: Podnosilac predstavke tvrdio je da su se evropski standardi promijenili u tolikoj mjeri da se rad u zatvoru bez osiguranja u okviru penzijskog sistema za sticanje starosne penzije ne može više smatrati radom uobičajenim u sklopu lišenja slobode. Austrijski zakon odražavao je razvoj evropskog prava jer se svim zatvorenici pružala zdravstvena zaštita i zaštita u slučaju nesreće na radu dok su zatvorenici koji rade bili osigurani u okviru sistema osiguranja od nezaposlenosti, ali ne i u okviru penzijskog sistema za sticanje starosne penzije. Činilo se, međutim, da ne postoji dovoljan konsenzus po pitanju osiguravanja zatvorenika koji rade u okviru penzijskog sistema za sticanje starosne penzije. Iako su Evropska zatvorska pravila iz 2006. godine odražavala sve veću tendenciju ka tome, ovo se nije moglo tumačiti kao obaveza po Konvenciji. Sud nije našao osnov za tumačenje člana 4 koje je zastupao podnosilac predstavke i zaključio je da se rad koji je bio u obavezi da obavlja kao zatvorenik a da pri tom nije bio osiguran u okviru penzijskog sistema za sticanje starosne penzije morao smatrati „radom uobičajenim u sklopu lišenja slobode“ u smislu člana 4 stav 3 tačka (a) Konvencije i da stoga nije predstavljao „prinudni ili obavezni rad“.

Zaključak: nije utvrđena povreda (šesnaest glasova za i jedan glas protiv).

© Savjet Evrope/Evropski sud za ljudska prava
Ovaj sažetak Sekretarijata ne obavezuje Sud.

Informatori o sudskoj praksi

© Savjet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012. godina.

Zvanični jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod urađen je uz pomoć Fonda za ljudska prava Savjeta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On nije obavezujući za Sud i Sud ne preuzima odgovornost za njegov kvalitet. Prevod se može preuzeti sa baze podataka o sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili sa bilo koje druge baze podataka kojoj ga je Sud dostavio. Prevod se može reprodukovati za nekomercijalne svrhe pod uslovom da se navede puni naziv predmeta, sa gore navedenom izjavom o autorskim pravima i pominjanjem Fonda za ljudska prava. Ukoliko je namjera da se bilo koji dio ovog prevoda upotrijebi za komercijalne svrhe, molimo vas da se obratite na adresu publishing@echr.coe.int

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non

commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int